

STATNETT SF
Postboks 4904 Nydalen
0423 OSLO

Trondheim, 02.03.2026

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2025/7547

Saksbehandlere:
Johanne Fjesme Nakrem
Jo Anders Auran

Søknad om dispensasjon etter forskrift om dverggås for 420 kV Skaidi-Lebesby

Vi viser til søknad fra Statnett SF 15. desember 2025 om dispensasjon fra forskrift om dverggås som prioritert art.

Vedtak

Miljødirektoratet gir Statnett SF dispensasjon etter forskrift om dverggås (*Anser erythropus*) som prioritert art § 8 jf. naturmangfoldloven § 24 femte ledd, til fremføring av ny 420 kV kraftledning i omsøkt trasé etter gitt konsesjon av 15. august 2025 gjennom Stabbursdalen.

Vedtaket kan påklages etter forvaltningsloven kap. VI. Klagefristen er tre uker etter at underretning om vedtaket er kommet frem. En eventuell klage sendes til Miljødirektoratet.

Bakgrunn for saken

Statnett SF søkte 22. desember 2020 om konsesjon etter energiloven til å bygge, eie og drive ny 420 kV kraftledning på strekningen Skaidi-Lebesby. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) avga sin innstilling til Energidepartementet 10. februar 2025, med tilrådning om konsesjon for tiltaket. Ved kongelig resolusjon 15. august 2025 ga Energidepartementet Statnett SF konsesjon til prosjektet.

På delstrekning Stabbursdalen krysser luftlinjen trekkruten til dverggås som denne benytter mellom rasteplassen Valdakmyra og hekkeområdene lenger opp i dalen. I konsesjonsvedtaket er det gjort rede for de ulike traseene som er vurdert. Det er i punkt 4.5.9.2 redegjort for tiltakets mulige virkninger for dverggås, og ulike tiltak for å avbøte konsekvenser for arten. Det er i konsesjonen vist til at det ikke kan utelukkes at tiltaket vil komme i konflikt med forvaltningsmålene for dverggås, og at Statnett må søke om dispensasjon fra forskrift om dverggås som prioritert art.

Statnett har i brev av 15. desember 2025 søkt Miljødirektoratet om dispensasjon fra forskrift om dverggås som prioritert art. Vedlagt søknaden er kart over ledningstraseen i Stabbursdalen, kartlegging av biologisk mangfold i sjøen ved Stabburneset og notat om samfunnsøkonomisk analyse for 420 kV Skaidi-Lebesby. Med bakgrunn i konsesjonsvedtak og nødvendige tillatelser videre, søker Statnett dispensasjon etter forskrift om prioritert art dverggås.

Søkers argumenter

I søknaden vises til behovet for tiltaket som fremheves i konsesjonsvedtaket. Statnett viser til en forventning om økt forbruk i regionen og begrenset nåværende kapasitet. Denne forventede endringen knytter seg til økt behov for kraft hos AS Sydvaranger, datasenteraktivitet og økt vekst i vanlig forbruk knyttet til energiomstilling bl.a. til vindkraft. Det anføres at det ikke er ledig kapasitet i transmisjonsnettene og at elektrifiseringen av Melkøya gjør det gunstig med økt produksjon i regionen og som sikrer forsyningen i alle ledd.

Fra søknaden anføres det at den største risikoen for dverggås ved å bygge en ny kraftledning er at den kan kollidere med linene. I dag krysser tre høyspentledninger over Stabbursdalen. I en tilleggssøknad av juni 2023 søkte Statnett om en løsning med ny 420 kV luftledning hvor den eksisterende 132 kV ledningen ble bygget om som jordkabel i Stabbursdalen. I tillegg er det forutsatt at Area Nett AS sin eksisterende 66 kV ledning blir revet gjennom Stabbursdalen. Area Nett AS har videre foreslått at 22 kV ledningen som krysser dalen også bygges om til jordkabel, og dette har også Statnett fått vilkår om å betale for. Videre er det forutsatt at topplinene på ny 420 kV luftledning blir lagt i bakken. Det er vanligvis disse som blir merket med fugleavvisere og som anses som de mest kritiske med tanke på fuglekollisjoner. Dette innebærer også at Statnett må bygge kraftledningen med lave master fra sørsiden av Stabburselva og over en strekning på ca. 5 km, og at antallet master er nesten doblet på strekningen. I tillegg er det satt som vilkår at Statnett skal betale 10,5 millioner kroner til kompenserte tiltak for dverggås til Miljødirektoratet. Midlene skal brukes til arbeidet som utføres gjennom handlingsplanen for dverggås.

Statnett skriver i søknaden at det i Stabbursdalen blir bygd en ny luftledning samtidig som det rives tre luftledninger. Den nye 420 kV kraftledningen har en del større master enn dagens 132 og 66 kV kraftledninger. Normalt vil det være mellom 300-350 meter mellom hver mast, men på sørsiden av Stabburselva er det planlagt spennlengder på rundt 200 meter – dette for å redusere risikoen for fuglekollisjoner. Samtidig vil dette også gi økte konsekvenser for annet naturmangfold. Store deler av transporten av mastemateriell blir gjennomført i vinterhalvåret. I tillegg vil det ikke gjennomføres noen støyende arbeider i perioden mai-juni. I anleggsfasen vil anleggsaktivitet på sensommeren og utover høsten og vinteren kunne forstyrre hensynskrevende fugl og annen fauna. Det meste av fugl er da ferdig med hekking og trekkfugl vil etter hvert trekke sørover og bort fra Stabbursdalen og Porsangerfjorden. Tilpasning av tidspunkt for anleggsarbeider er et avbøtende tiltak som Energidepartementet har stilt krav om og som gjennomføres i Stabbursdalen.

I den endelige konsesjonen er det stilt vilkår om avbøtende tiltak for å redusere risiko for fuglekollisjoner. For å oppfylle dette vilkåret planlegger Statnettlinene for ny 420 kV med økt diameter gjennom Stabbursdalen. Dette gjelder for 420 kV ledningen på samme strekning som

132 kV kabelanlegget, dvs. en strekning på ca. 10 km. Det er opprinnelig tenkt å benytte to liner per fase, en konfigurasjon som kalles duplex athabaska. Disse linene har diameter 3,7 cm. Ved at man bruker armeringsspiraler på ytterste line på en duplex, vil diameter økes med 20 mm. Planen er at armeringsspiraler monteres i en lengde på rundt 1 meter for hver 10. meter på den ytterste linjen på begge sider av ledningen i området hvor det er satt vilkår om fugleavvisere.

Miljødirektoratets vurderinger

Dverggås ble utpekt som prioritert art ved forskrift 20. mai 2011. Forskriften er gitt med hjemmel i naturmangfoldloven § 23 jf. § 24. Miljødirektoratet er forvaltningsmyndighet for forskriften.

Miljødirektoratet konstaterer at søknaden om dispensasjon fra forskrift om dverggås som prioritert art ble fremmet etter at konsesjon allerede var gitt av Energidepartementet. Miljødirektoratet sendte et brev 2. november 2023 til Energidepartementet, med Statnett som kopimottaker, der vi forklarte at sannsynligheten for at dverggås kolliderer med det omsøkte luftspennet er så stor, at det klart tilsa en behandling etter forskrift om prioritert art. Statnett var derfor allerede i november 2023 kjent med at det måtte fremmes en søknad etter forskrift om dverggås som prioritert art. Konsesjon ble gitt 15. august 2025, og i denne ble det også oppgitt av Statnett måtte søke Miljødirektoratet om dispensasjon. Miljødirektoratet mottok søknad først fire måneder etter at konsesjon var gitt.

Ved større kraftprosjekter som dette, hvor flere alternativer er valgt bort gjennom konsesjonsprosessen, er derfor handlingsrommet og muligheten for å ivareta hensynet til dverggåsa gjennom forskrift om dverggås som prioritert art begrenset når dispensasjonssøknaden fremmes så sent i prosessen. Miljødirektoratet mener en slik praksis er svært uheldig, og fører til en ubalanse i hvordan ulike interesser faktisk kan ivaretas. Forvaltningsmyndigheten for forskrift om dverggås som prioritert art, som i første omgang skal ta stilling til en dispensasjonssøknad, vil da være låst til kun å vurdere de alternativene som gjenstår etter avveining mot andre interesser enn til en prioritert art. Miljødirektoratet mener dette ikke er i tråd med forutsetningene i lovens forarbeider om at bestemmelsen i nml. § 24 femte ledd kun skal være en sikkerhetsventil for uforutsette situasjoner og tiltak.

Formål med forskrift om dverggås (*Anser erythropus*) som prioritert art

Formålet med forskriften er angitt i § 2 og er å ivareta dverggås i samsvar med forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 første ledd. Etter naturmangfoldloven § 5 første ledd er forvaltningsmålet for arter blant annet at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder.

Dverggås i Norge og Internasjonalt.

Dverggåsa er kritisk truet i Norge (Rødlista 2021), med bare en liten bestand (ca. 30 par) igjen, som hekker i Finnmark og bruker Valdakmyra som viktig rasteplass. Internasjonalt er den klassifisert som sårbar, men for vår populasjon som tilhører et tidligere utbredelsesområde over hele den Fennoskandiske halvøy med forgreninger inn mot Russland, har arten spesielt høy bevaringsstatus. Norge har et særlig ansvar med det eneste gjenværende hekkeområdet for arten. Tiltak for å ivareta og trygge de voksne fuglene som skal gå til hekking blir derfor Norges viktigste bidrag til dette viktige internasjonale arbeidet. I mer enn 30 år har Miljødirektoratet, kartlagt og overvåket tilstanden i den norske hekkebestanden. Dette arbeidet følges med stor

interesse på myndighetsnivå i de land arten benytter på trekket vår og høst (Finland, Estland, Litauen, Ungarn og Hellas). Dette er land som tar ansvar ved bl.a. opprettelse av verneområder og restaurering av våtmark for å ivareta en felles kritisk trua bestand.

Dverggås som prioritert art med handlingsplan

Den norske handlingsplanen for dverggås ble publisert i 2009. Denne bygger på mål og tiltak nedfelt i den internasjonale planen som kom i 2008, en handlingsplan under Afrikanske og Eurasiatiske Vannfuglavltaen (AEWA) som er en avtale som skal ivareta trekkende arter i dette området under konvensjonen for trekkende arter (CMS/Bonnkonvensjonen). Det oppstilles en rekke tiltak for å oppnå målet om en levedyktig bestand i disse handlingsplanene. I den norske handlingsplanen er tilfeldig dødelighet gjennom kollisjon med dagens linjetraseer nevnt som et mulig pågående problem der tiltaket er å få disse over i jordkabel.

Økologisk funksjonsområde

Det følger av naturmangfoldloven § 24 første ledd bokstav b at en forskrift om prioritert art etter naturmangfoldloven § 23 kan gi regler om beskyttelse av visse typer økologiske funksjonsområder av mindre omfang. Som økologiske funksjonsområder for dverggås regnes i forskriften § 4 hekkeområder, myteområder og rasteområder, unntatt slike områder i sjø og hekke- og myrområdet i Iešjávri-området og rasteområdet i Indre Porsangerfjord.

I den vedtatte traseen gjennom Stabbursdalen, vil kraftledningen komme i konflikt med det regulære trekkområdet for dverggås, som har en viktig funksjon for arten, men som ikke er omfattet av forskriftens bestemmelser om økologiske funksjonsområder. Det samme gjelder hekkeområdet og rasteområdet i indre Porsangerfjord.

At området ikke skal regnes som «økologisk funksjonsområde» har imidlertid ingen betydning for forbudet mot «uttak, skade eller ødeleggelse» etter forskriften § 3, jf. naturmangfoldloven § 24 første ledd bokstav a.

Forbud mot uttak, skade og ødeleggelse

Enhver form for uttak, skade eller ødeleggelse av dverggås, herunder egg, og dens reir, er forbudt, jf. forskriften § 3. Som ødeleggelse regnes alle handlinger som er egnet til å skade, forstyrre eller på annen måte forringe individer av arten.

Rammene for beskyttelsen en prioritert art kan gis i en slik forskrift, er angitt i naturmangfoldloven § 24 første ledd. Etter bokstav a kan forskriften «*fastsette forbud mot enhver form for uttak, skade eller ødeleggelse av en prioritert art eller bestemte bestander av den, ...*» slik det er gjort i forskrift om dverggås som prioritert art.

Av forarbeidene til naturmangfoldloven § 24 første ledd framgår det at «ødeleggelse» omfatter «handling som er egnet til å skade, forandre, tildekke, forstyrre eller på annen måte forringe en prioritert art», se Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) s. 394.

Kraftledninger og kollisjon med disse er en av de store truslene trekkende fuglearter står ovenfor internasjonalt. I det faglige bakgrunnsdokumentet for den nasjonale handlingsplanen for dverggås fastslås det at andefugler er kjent for å være spesielt utsatt for kollisjoner mot kraftlinjer. Å legge 420 kV-ledningen i en trasé som utsetter dverggjessene for kollisjonsrisiko vil

utgjøre en mulig stor trussel for den Fennoskandiske dverggåsbestanden. Kollisjoner kan skje på regulære sesongtrekk (vår og høst), men også innenfor bevegelser til og fra næringskilder og som i tilfellet dverggåsa i Finnmark, -til og fra hekkeområdet og rasteområdet på Valdakmyra. For dverggåsa skjer dette trekket flere ganger daglig i mai, opp og ned Stabbursdalen for å inispisere hekkeområdet. Gås har generelt høy sårbarhet for kraftlinjer i landskapet pga. sin dårlige manøvreringsevne og tyngde. Selv om dagens eksisterende kraftlinjer i området så langt ikke har hatt noen kjent effekt på dverggås gjennom direkte dødelighet, er det knyttet stor usikkerhet til dette, da det ikke er undersøkt.

I sine daglige bevegelser opp og ned Stabbursdalen skrur dverggåsa seg opp til større høyder før den trekker opp dalen. På den måten unngår den i stor grad de lave høydene på distribusjons-, og lokalnettet. Likevel er det også kjent fra observasjoner at den bruker flere høydeler og ulike sektorer opp dalen. Fra tidligere studier er det også kjent at fugl som nylig har kollidert med kraftlinjer og vindturbiner, vil forsvinne som bytte til f.eks. rødrev, i løpet av kort tid og før de blir registrert som drept av kraftlinjer. En ny kraftlinje i luft vil for dverggåsa først og fremst bety en ny og ukjent risiko som kan direkte skade fugl på trekk opp og ned Stabbursdalen.

Hjemmelsgrunnlag for dispensasjon fra forskriften

Miljødirektoratet kan etter søknad gjøre unntak fra forbudene iblant annet § 3 i forskriften i samsvar med naturmangfoldloven § 24 femte ledd, jf. forskriften § 8 første ledd.

Naturmangfoldloven § 24 femte ledd oppstiller to alternative vilkår for vurderingen av dispensasjon:

1. Tiltaket forringer ikke artens bestandssituasjon eller bestandsutvikling
2. Vesentlige samfunnshensyn gjør det nødvendig

I lovens forarbeider er dispensasjonsregelen omtalt i Ot.prp.nr.52 (2008-2009) s. 156 kapittel 9.13.7.7:

Etter departementets vurdering bør loven ha en klar dispensasjonshjemmel for inngrep eller bruk som kan ødelegge eller forringe en prioritert arts økologiske funksjonsområde. En slik hjemmel vil sikre nødvendig fleksibilitet i forvaltningen av økologiske funksjonsområder enn det generelle regler om dette alene kan gi. En slik hjemmel vil også fungere som en sikkerhetsventil for uforutsette tilfeller. Samtidig er det viktig at bestemmelsen ikke brukes på en slik måte at de økologiske funksjonsområdene mister sin funksjon for de aktuelle artene.

Departementet foreslår at det kan gjøres unntak fra forskrift fastsatt i medhold av § 23 dersom det ikke forringer artens bestandssituasjon eller bestandsutvikling, jf. § 24 femte ledd. I dette ligger bl.a at tiltak og bruk ikke må ødelegge mulighetene for artens overlevelse. Det kan også dispenseres dersom vesentlige samfunnshensyn gjør det nødvendig. Dette er en sikkerhetsventil for situasjoner og tiltak av stor samfunnsmessig betydning som man ikke kunne forutse på vedtakstidspunktet.

Forarbeidene viser at dette er en ment som en snever unntaksregel. Dispensasjon kan kun gis der det kan dokumenteres at tiltaket ikke ødelegger for artens overlevelse, eller at tiltaket har en stor samfunnsmessig betydning som må gå foran prioriteringen av dverggås. Dispensasjonshjemmelen er ment for de tilfellene som det ikke er tatt høyde for da forskriften ble vedtatt.

Dersom en kommer til at vilkårene er oppfylt, medfører ikke dette at tiltakshaver har krav på tillatelse. Naturmangfoldloven § 24 femte ledd sier at forvaltningsmyndigheten *kan* gjøre unntak, og det må foretas en konkret vurdering av om tillatelse skal gis.

Ved vurdering av dispensasjonssøknaden skal prinsippene i nml §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer for de vurderinger som gjøres, jf. nml § 7. Dette er viktige prinsipper som skal sikre at avgjørelsen så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap (§ 8), at en ved manglende kunnskap skal være føre-var, slik at mulig vesentlig skade på naturmangfoldet unngås (§ 9), at det tas hensyn til et tiltaks samlede belastning (§ 10), at det legges til grunn at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11), samt at et tiltaks gjennomføring tar utgangspunkt i miljøforsvarlig driftsmetoder, teknikk og lokalisering (§ 12).

1. Forringer tiltaket artens bestandssituasjon eller bestandsutvikling?

Med en Fennoskandisk bestand på rundt 30 hekkende par vil ethvert individ som kolliderer med linjene, og særlig for voksne individer som skal gå til hekking, medføre et mulig stort tap for bestanden. Et hovedprinsipp i forbindelse med trasévalg for kraftledninger som for eksempel passerer nært inn til ornitologiske nøkkelområder (næringslokaliteter, hekkeplasser osv.) bør være at de legges slik i forhold til topografiske strukturer og vegetasjon at fugler tvinges til å fly over linene.

Hvorvidt denne nye linjetraseen vil forringe artens utvikling over tid mener vi det er stor usikkerhet knyttet til. Likevel, og av erfaring fra f.eks. Smøla vindkraftverk, er det kjent at enkelte nye menneskeskapte strukturer i landskapet bidrar til økt dødelighet gjennom kollisjon med turbinblad og kraftlinjer. På Smøla ble det etter flere års kartlegging gjennom prosjektet BirdWind avdekt flere slike høy-risiko-turbiner. Disse var ofte plassert i områder med høyere aktivitet, som i nærheten av trekkruter. En tilleggsbelastning som bygging av ny 420 kV ledningstrase over Stabbursdalen kan derfor, på tross av alle forsøk på å begrense mulig skade, medføre et mulig tap for en prioritert art som dverggåsa, på samme måte som vindturbiner ga uventet høy dødelighet for havørn på Smøla. Vi er derfor i tvil om de vilkår fastsatt for fugleavvisende tiltak og avbøtende tiltak vil gi den effekt en forventer.

I naturmangfoldloven § 9 som lovfester føre-var-prinsippet, er det bestemt at det ved offentlige beslutninger som treffes uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger det en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller å unnlate å treffe forvaltningstiltak.

Miljødirektoratet har ikke sikker kunnskap om at de avbøtende tiltakene for fugl som er satt som vilkår i konsesjonen kan sikre mot kollisjon. På bakgrunn av bestandssituasjonen, vil imidlertid enhver dødelig kollisjon med kraftledninger innebære en forringelse av arten. Ved vurderingen av vilkåret i naturmangfoldloven § 24 femte ledd første alternativ legger vi avgjørende vekt på føre-var-prinsippet. Vi har ikke tilstrekkelig kunnskap til å konstatere at tiltaket ikke forringer artens bestandssituasjon, og vi gir ikke dispensasjon etter dette vilkåret.

2. Er det vesentlige samfunnshensyn som gjør tiltaket nødvendig?

Da vilkårene for å gi dispensasjon etter § 24 femte ledd første alternativ om at tiltaket ikke forringer artens bestandssituasjon eller bestandsutvikling ikke er oppfylt, går Miljødirektoratet videre til å vurdere om dispensasjon kan gis etter andre alternativ. For å kunne gi dispensasjon etter naturmangfoldloven § 24 femte ledd andre alternativ, er det for det første et vilkår at tiltaket gjelder vesentlige samfunnshensyn.

Verken ordlyden eller forarbeidene definerer nærmere hva som er "vesentlige" samfunnshensyn. Regelen i nml. § 24 femte ledd har et tilnærmet likt vilkår som hjemmelen til å gi dispensasjon fra vernevedtak i nml. § 48 første ledd. Også i denne bestemmelsen kan det gis unntak dersom "vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig". Forarbeidene og praksis etter denne bestemmelsen kan derfor være relevant for tolkningen av nml. § 24 femte ledd.

Fra forarbeidene til nml. § 48 inntatt i Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) side 240:

Departementet ser at det kan tenkes tilfelle hvor tungtveiende hensyn av nasjonal betydning tilsier at det gjøres inngrep i et eksisterende verneområde. Verneområdet vil være et tungtveiende argument for å finne en løsning utenfor området, men trolig vil dette ikke alltid la seg gjøre. (...) Departementet mener derfor det fortsatt bør være mulig å gi dispensasjon til tiltak av hensyn til vesentlige samfunnsinteresser.

Ordlyden i bestemmelsen sier ikke noe om at bestemmelsen kun omfatter nasjonale interesser, men i en tolkning av begrepet vesentlige samfunnsinteresser sier Inge Lorange Backer i sin kommentarutgave 2010 side 410, at samfunnsinteressene må være av kvalifisert art. I Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter (veileder M106-2014 fra Miljødirektoratet) kap. 7.5 er det lagt til grunn at med vesentlig samfunnsinteresse menes tungtveiende hensyn av nasjonal betydning, som for eksempel viktige kommunikasjonsanlegg som flyplasser, jernbaner eller større samferdselsprosjekter.

I dom fra Borgarting lagmannsrett inntatt i LB-2014-40408 om dispensasjon til fremføring av kraftlinje gjennom Sjørdalen naturreservat etter nml. § 48 første ledd uttaler lagmannsretten: *Lagmannsretten legger særlig vekt på at energiforsyningsikkerhet er samfunnskritisk. Et sammenbrudd i energinettet i Midt-Norge ville få store negative konsekvenser og berørt svært mange personer. Utbyggingen av en ny kraftlinje for å ivareta energiforsyningsikkerheten oppfylder utvilsomt lovens krav til "vesentlige samfunnsinteresser".*

Oppgraderinger av kraftnettverket er innenfor kjernen av hva som er nevnt i forarbeidene og i praksis fra lagmannsretten. Spørsmålet for Miljødirektoratet er om det omsøkte tiltaket for økningen av kapasiteten kvalifiserer til å oppfylle lovens vilkår om "vesentlige" samfunnshensyn?

Energidepartementet har vurdert tiltakets nytteverdi i konsesjonen på side 12 i avsnitt 4.3.4: *Etter departementets vurdering er en viktig nyttevirksomhet av tiltaket å styrke forsyningsikkerheten til Øst-Finnmark gjennom å gi redundans i tilknytningen til det øvrige norske kraftsystemet. Denne nyttevirksomheten oppnås både i alternativ 1 og 2, og også dersom Skaidi-Lebesby etableres som en ordinær 132 kV-ledning. Denne nyttevirksomheten er viktig også av hensyn til geopolitiske sikkerhetshensyn.*

Videre trekker Energidepartementet fram vindkraft som argument for økning av kapasiteten på nettet:

Når det gjelder spenningsnivå, er hovedforskjellen mellom en løsning som innebærer drift på 420 kV og en løsning som innebærer drift på 132 kV, at førstnevnte legger til rette for økt kraftproduksjon under Lebesby transformatorstasjon. Departementet viser til regjeringens kraft- og industriløft for Finnmark med en ambisjon om å etablere kraftproduksjon og nett i Finnmark, forutsatt konsesjon. I kraft- og industriløftet ble det også vist til at Norges geopolitiske sikkerhetssyn ville inngå i departementets vurdering av det samfunnsøkonomiske grunnlaget for tiltak som gir økt nett- og produksjonskapasitet i Finnmark. NVE fastsatte i april 2025 utredningsprogram for 11 nye vindkraftverk i Finnmark. Flere av disse prosjektene er planlagt på Nordkinn-halvøya og med tilknytning til nettet under Lebesby stasjon. For å gjøre det mulig å tilknytte økt produksjon (utover 55 MW) i Lebesby, er det nødvendig at ledningen drives på 420 kV.

Energidepartementet har lagt vekt på forsyningssikkerheten til Øst-Finnmark og regjeringens kraft- og industriløft for Finnmark.

Statnett har i søknaden lagt ved "Oppdatering samfunnsøkonomisk analyse" som ble gjort før endelig konsesjon ble gitt. Noen av punktene Statnett trekker fram i analysen er disse:

- Tiltak i transmisjonsnettet har som regel lengre ledetid enn etablering av nytt forbruk. Det kan derfor være fordelaktig å ligge i forkant med nettutviklingen for å legge til rette for forbruksvekst og næringsutvikling i Øst-Finnmark.
- Statnett har utrednings- og tilknytningsplikt. Gitt at hele eller deler av effektbehovet i Øst-Finnmark realiseres, må Statnett gjøre tiltak i nettet for å overholde tilknytningsplikten, ettersom tilknytningene ikke er driftsmessig forsvarlig i dagens nett. Selv om det er usikkerhet knyttet til forbruksprognosene, mener Statnett at kapasiteten i dagens nett er så liten at tiltak er nødvendig.
- Konsesjongitt vindkraft venter på å knyttes til nettet. Både systemløsning 1 og 2 legger til rette for oppfølgende investeringer som gjør tilknytning av denne vindkraften mulig.

Miljødirektoratet legger vekt på vurderingene til Energidepartementet av nytteverdi i konsesjonen, og at en drift på 420kV er viktig for fremtidig økning av nett- og produksjonskapasitet i Finnmark. Etter en helhetsvurdering har Miljødirektoratet kommet til at tiltaket oppfyller vilkåret om vesentlig samfunnshensyn.

Er tiltaket nødvendig?

Selv om tiltaket gjelder vesentlige samfunnshensyn, må det være "nødvendig" å gi dispensasjon fra forskriften om prioritert art, jf. nml. § 24 femte ledd.

Vilkåret om at det skal være "nødvendig", er ikke nærmere konkretisert i lovens forarbeider. I Kommentartutgave til naturmangfoldloven (Inge Lorange Backer 2010) sies om nødvendighetskriteriet i § 48 på side 410: "... lar det seg gjøre å ivareta dem på annen måte, er ikke nødvendighetskriteriet oppfylt".

Miljødirektoratet mener unntak fra en forskrift om prioritert art kan være "nødvendig" selv om det er en teoretisk mulighet for å gjennomføre tiltaket uten å påvirke den prioriterte arten. Til sammenligning har Borgarting lagmannsrett uttalt i dom om etablering av en kraftlinje gjennom Sørtdalen naturreservat (LB-2014-40408):

Lagmannsretten peker på at en kraftlinje tilnærmet alltid kan legges utenfor/rundt et naturreservat. Imidlertid må det kunne tenkes tilfeller der "vesentlige samfunnsinteresser" er så sterke at verneinteressene må vike, og at nødvendighetsvilkåret 15 vil være oppfylt. Sentralt i vurderingen må likevel være å se om det foreligger alternative traséer. Vilråene for dispensasjon vil sjelden være oppfylt der det foreligger en åpenbar alternativ trasé utenfor reservatet. Kan en alternativ trasé utenfor verneområdet etableres innen rimelig tid og til ikke uforholdsmessige kostnader vil vilråene for dispensasjon, slik lagmannsretten ser det, ikke være oppfylt (...) Dette må skje gjennom en konkret helhetsvurdering i hvert enkelt tilfelle.

I vurderingen av om unntak fra forskrift om prioritert art er nødvendig, må det derfor gjøres en konkret vurdering av om det finnes reelle alternative traseer, som enten ikke berører arten, eller berører arten i mindre grad. I vurderingen av om alternative traseer er reelle må det både tas hensyn til om alternativet oppfyller den aktuelle samfunnsinteressen, og om alternativet kan velges uten at det medfører uforholdsmessige merkostnader.

Sjøkabel

Energidepartementet har vurdert tre ulike sjøkabelløsninger i konsesjonsbehandlingen. De to første alternativene er en sjøkabel på 420kV over Porsangerfjorden. Kablene i disse alternativene vil ikke passere Stabbursdalen eller Lakselv transformatorstasjon. Løsningene innebærer et muffeanlegg i hver ende der sjøkabelen går over til luftledning.

I vurderingen av alternativene legger Energidepartementet til grunn at ingen av sjøkabelløsningene med kryssing av Porsangerfjorden framstår som åpenbart bedre totalløsninger, og at det ikke utelukkende er økonomiske argumenter som er avgjørende for denne vurderingen. Departementet viser til at det i så fall må gjøres nye, større tiltak senere for å koble Lakselv transformatorstasjon til 420 kV-nettet, at en sjøkabelløsning vil være en vesentlig dyrere løsning, vil ha negativ virkning for naturmangfold i sjø og medføre negative virkninger for reindrift, i tillegg til at utstrakt kabling også kan gi utfordringer for kraftsystemet, med behov for kompensierende tiltak. Departementet viser videre til at alle sjøkabelalternativene med kryssing av Porsangerfjorden vil ilandføres på østsiden av Porsangerfjorden, og at luftledningen herifra vil måtte føres gjennom områder som ikke har kraftledninger i dag.

Det tredje alternativet med sjøkabel er en 420kV sjøkabel i Porsangerfjorden rundt Stabbursneset. Dette er et alternativ til kryssing av Stabbursdalen med luftledning/jordkabel. I dette alternativet vil kabelen legges innenfor ytre del av naturreservatet på Stabbursneset for å redusere kabellengden, og av hensyn til sjøbunnsstopografien.

Departementet vurderer at det hefter stor usikkerhet og vesentlig høye kostnader med et sjøkabelalternativ i Porsangerfjorden rundt Stabbursneset, og at det ikke er hensiktsmessig med en nærmere utredning av dette alternativet. De viser videre til at det vil kreve etablering av et muffeanlegg ved Stornes, som vil være arealkrevende.

Miljødirektoratet mener at kabling i sjø ville vært den beste løsningen for å verne dverggås. Samtidig vil kabling i sjø også kunne ha konsekvenser for verneverdier og marint naturmangfold i aktuelle sjøarealer. I tillegg må det etableres en ny luftledning gjennom områder der det ikke går kraftledninger i dag. En slik ny ledning kan potensielt ha skadelige effekter for dverggås. Samlet er det usikkert om sjøkabel-alternativene til sammen er bedre for naturmangfoldet enn den omsøkte luftkabelen, og Miljødirektoratet har derfor ikke grunnlag for å overprøve vurderingen i konsesjonen om sjøkabel som mulig løsning.

Jordkabel

Energidepartementet har vurdert to ulike løsninger med 420 kV jordkabel i Stabbursdalen. Den ene løsningen er en 9 km jordkabel, to muffeanlegg med reaktor og nytt reaktoranlegg i Lakselv. Den andre løsningen er 4,5 km jordkabel uten kryssing av Stabburselva uten nytt reaktoranlegg i Lakselv. Begge løsningene innebærer at dagens 132 kV og 22 kV luftledning fortsatt vil gå gjennom Stabbursdalen. Ifølge departementet vil begge jordkablene føre til betydelige økonomiske merkostnader. I tillegg vil det bli større terrenginngrep i verneområdene med jordkabel-løsningen. Statnett viser til at muffeanleggene vil kreve et areal på rundt 2-2,5 dekar, og at selve kabelanlegget vil kreve et anleggsområde med grøft og vei med bredde på 30-40 meter. Departementet mener at jordkabel samlet ikke fremstår som en bedre totalløsning. De mener at ekstrakostnadene ikke kan forsvares når de samlet har vurdert at løsningen ikke gir særlige miljøgevinster.

Miljødirektoratet mener at jordkabel hadde vært et godt alternativ for å verne dverggåsa. Samtidig er det ikke et alternativ at alle luftledningene inkludert dagens ledninger skal graves ned. I tillegg vil jordkabel kreve store inngrep i verneområdene. Miljødirektoratet har ikke grunnlag for å overprøve vurderingen i konsesjonen av at jordkabel samlet ikke er en bedre løsning.

Vurdering av den omsøkte luftledningen med avbøtende vilkår som gitt i konsesjonen

Energidepartementet mener at den beste løsningen for å ta hensyn til fugl isolert sett er kabling av den nye 420 kV-ledningen gjennom hele Stabbursdalen, sammen med kabling av eksisterende nett. Departementet har som nevnt over likevel konkludert med at de andre ulempene med kabling er større enn gevinsten for dverggås. De har derfor valgt å gi konsesjon til en trasé med flere vilkår for å forsøke å minske de negative virkningene for fugl.

Vilkårene som er satt i konsesjonen som kan minske de negative virkningene for fugl, er blant annet kabling av de eldre luftledningene i området og kabling av topplinene på 420 kV-ledningen. Videre er det satt vilkår om at det skal brukes lave master i Stabbursdalen. Luftlinene skal ha fugleavvisere på flere delområder der fugl er særlig utsatt. Det er også satt vilkår om at Statnett skal bruke fagkyndig kompetanse i planleggingen og gjennomføringen av anleggsarbeid som kan påvirke dverggås. Statnett skal også betale et engangsbeløp til kompensierende tiltak for dverggås.

De konkrete vurderingene som er gjort av de ulike alternativene i konsesjonssaken viser at selv om det finnes alternative traseer og løsninger, er det den konsesjonsgitte traseen, med de vilkår som er fastsatt, som best oppfyller det aktuelle samfunnshensynet. Miljødirektoratet har ikke

grunnlag for å overprøve vurderingen av de aktuelle alternativene som er gjort i konsesjonssaken, og finner at vilkåret om at vesentlige samfunnshensyn gjør det nødvendig er oppfylt, og at Miljødirektoratet kan gi dispensasjon etter forskriften § 8.

Bestemmelsen i forskriften § 8 er en kan-bestemmelse som innebærer at man ikke har krav på dispensasjon, men at det må gjøres en avveining av om dispensasjon skal gis. I vurderingen vil behovet for tiltaket måtte veies opp mot påvirkningen på dverggås.

Forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Miljødirektoratets utgangspunkt er at dverggås skal prioriteres, og at den skal vernes mot alt uttak, skade og ødeleggelse. Som påpekt over er risiko for kollisjon med kraftledninger en mulig stor trussel for dverggås, samtidig som eksisterende kraftlinjer i området så langt ikke har hatt noen kjent effekt på dverggås gjennom direkte dødelighet. Manglende kunnskap om hvilken kollisjonsrisiko dagens tre ledninger som berører artens trekkroute utgjør medfører at det er usikkert om den konsesjonsgitte løsningen vil gi mindre kollisjonsfare enn i dag.

Energidepartementet har tatt hensyn til dverggås gjennom hele konsesjonsprosessen, og de har satt vilkår som kan minske skadene på dverggås i den endelige konsesjonen. De avbøtende tiltak departementet setter som vilkår både under anleggsperiode og i driftsfase kan bidra til å påvirke dverggås i mindre grad, men vi mener likevel at risikoen for kollisjon fortsatt er til stede.

Konsesjonen er imidlertid gitt etter en grundig vurdering av ulike alternative traseer, og vi legger til grunn at samfunnsnyten av tiltaket er så stor at den veier tyngre enn de mulige alvorlige skadevirkningene for dverggås. Med de gitte vilkårene i konsesjonen, mener Miljødirektoratet at vi skal gi en dispensasjon fra forskrift om dverggås som prioritert art.

Konklusjon

Miljødirektoratet gir Statnett SF dispensasjon etter forskrift om dverggås (*Anser erythropus*) som prioritert art § 8 jf. naturmangfoldloven § 24 femte ledd, til fremføring av ny 420 kV kraftledning i omsøkt trasé etter gitt konsesjon av 15. august 2025 gjennom Stabbursdalen.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ivar Myklebust
avdelingsdirektør

Vebjørn Knarrum
seksjonsleder

Vedlegg: Vilkår til anleggskonsesjon